

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2017 – Volume 26, Issue 4, pp. 60–63
<http://doi.org/10.18352/jsi.552>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Utrecht University of Applied Sciences,
Faculty of Society and Law, in cooperation with
Utrecht University Library Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Jacqueline Rothfus. **Potensia: Denkgereedschappen voor
het werk met marginale groepen.** Groningen: Universiteit
Groningen, 2017, 266 p. ISBN: 978 90 367 9468 8

BOOKS

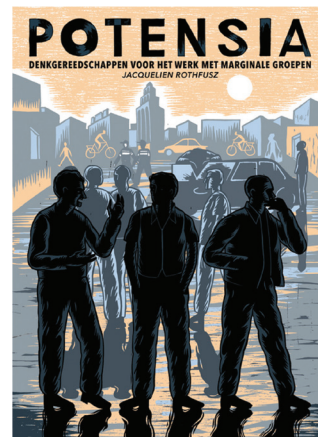
PIM VAN HEIJST

Pim van Heijst is senior onderzoeker bij het lectoraat Participatie en Stedelijke Ontwikkeling van de Hogeschool Utrecht.

E-mail: pim.vanheijst@hu.nl

In haar proefschrift beschrijft Jacqueline Rothfus een lokale casus, die voor haar exemplarisch is voor situaties waar door allerhande betrokken actoren gewerkt wordt aan het laten participeren van marginale groepen aan de normale orde. Puntje wat niet onvermeld mag blijven is de prachtige illustratie van Jan Hamstra die aan de hoofdstukken voorafgaat. Wellicht had een aparte illustratie per hoofdstuk, in plaats van hergebruik van hetzelfde beeld, naast de geschreven tekst nog verder uitdrukking kunnen geven aan haar betoog (Leavy, 2015). Voor haar onderzoek heeft Rothfus gekozen voor diverse locaties in Groningen waar grote groepen Caribische Nederlanders wonen. Op deze locaties werd op verschillende wijze “overlast” geconstateerd. Daarbij was ze geïnteresseerd in hoe de verhalen van sociale professionals zich verhouden tot de verhalen van de doelgroep zelf. Wat is de rol van macht in de relaties tussen professionals en cliënten? Hoe verhouden deze zich tot elkaar? Gaat het om de macht van de doelgroep zelf of de macht van de professionals

om mensen die zich afwijkend gedragen om te vormen tot "normale" burgers? Wat is dan empowerment en participatie?

Voor het begrip "macht" grijpt Rothfus terug op het begrip zoals door Foucault is geconstrueerd en die spreekt over "een strijd tussen vertogen en door vertogen" (Foucault, 1973, P. X). In het ook in deze bijdrage besproken boek van Boevink wordt de wijze waarop een psychische stoornis wordt geconstrueerd vanuit het insider perspectief beschreven. Rothfus beschrijft in haar onderzoek diverse in- én outsider perspectieven. Deze worden gepresenteerd als mogelijke perspectieven op de situatie die gezamenlijk bijdragen aan en beter begrip van de situatie. Een belangrijke invalshoek is de actor-netwerktheorie, zoals onder andere door Latour (2007) voorgesteld, waarin ook uitdrukkelijk de lokale context wordt meegenomen in de analyse. De keuze voor "Potensia" als titel voor het proefschrift geeft mooi de spanning weer die bestaat wanneer we spreken over participatie en empowerment. "Potensia" is Papiaments voor "macht" en "potentie". Het begrip verwijst zowel naar de geïnstitutionaliseerde macht als naar het vermogen van actoren zelf een draai te geven aan deze macht. Wie zijn wij om te bedenken of besluiten dat het belangrijk is dat iemand participeert in iets, en waar dan in; wie empowered wie en wie geeft ons het recht of de verantwoordelijkheid om iemand anders te empoweren?

Precies het spanningsveld wat speelt wanneer we proberen deze concepten te begrijpen. Al snel maakt de auteur duidelijk dat volgens haar het begrip macht zoals gedefinieerd door Foucault zou moeten worden uitgebreid, omdat het bestaande concept te veel uitgaat van éénrichtingsverkeer. Het gaat om de verhouding tussen macht en tegenmacht van degenen die beleid ontwikkelen en uitvoeren en degenen op wie het beleid is gericht. Daarbij maakt ze gebruik van de inzichten van De Certeau (1988) en Mol (2006). Met behulp van De Certeau verkent ze hoe de begrippen "strategieën" en "tactieken" hierbij ingezet kunnen worden. Mol heeft haar handvatten hoe het begrip "logica's" kan helpen om patronen te construeren in de manier waarop betrokkenen en probleem omschrijven, wie daarin betrokken zijn en hoe zij denken over het probleem en wat daarbij logisch is om te doen.

De tekst is gestructureerd aan de hand van hoofdstukken waarin telkens dezelfde Casus van de "top 50 Antillianen" centraal staat. In deze casus worden de interacties tussen een groep mannen van Caribische afkomst, buurtbewoners en mensen die vanuit verschillende achtergronden professioneel betrokken zijn bij deze Caribische Nederlanders onderzocht. Ieder hoofdstuk bestaat uit een empirisch en een theoretisch deel. Ten eerste wordt een beschrijving gegeven van de verschillende werkelijkheden van de betrokken actoren. Rothfus betoogt dat het hierbij niet

BOOKS

gaat om verschillende perspectieven op de werkelijkheid maar om verschillende werkelijkheden. Vervolgens worden denkgereedenschappen geïntroduceerd met als doel een beter begrip aan werken met gemarginaliseerde groepen te creëren.

De keuze voor deze focus op werken met gemarginaliseerde groepen schuurt mijns inziens enigszins met haar perspectief van de verschillende werkelijkheden. Het dilemma zoals geschetst in de titel van haar boek komt hier weer naar voren. Waarom een focus op de gemarginaliseerde groepen als eerder wordt betoogd dat het gaat om verschillende werkelijkheden. Zou er dan niet ook hoofdstukken moeten worden gewijd aan het werken met andere betrokken actoren? Een vraag die dan bij me opkomt is: hoe te werken met beleidsambtenaren en sociale professionals? Tegelijkertijd is het doen van onderzoek uiteraard een kwestie van keuzes maken en afbakenen. In combinatie met een heldere schrijfstijl gaat het haar in ieder geval goed af een helder verhaal te schrijven.

Rothfusz heeft door middel van interviews, observaties en literatuur en document-onderzoek de praktijken van de betrokken professionals beschreven. Daarbij worden Foucault's opvattingen over genormaliseerde macht en het begrip strategie zoals gedefinieerd door De Certeau als leidraad genomen. Het hierboven genoemde schurende perspectief wordt ten dele opgeheven door het hoofdstuk waarin wordt beschreven hoe de "top 50", maar ook de professionals het speelveld van de normaliserende macht naar hun hand kunnen zetten. Vervolgens wordt een concept beschreven waar getracht wordt recht te doen aan de diversiteit en complexiteit van verschillende patronen van denken en handelen waarbij gebruik gemaakt van de verschillende logica's zoals gedefinieerd door Mol.

Door deze insteek ontstaat er meer ruimte het eerdergenoemde dilemma wat we tegenkomen in het creëren van duurzame gemeenschappen aan te pakken. Niet praten over, niet de professional die de doelgroep probeert te veranderen, maar inzicht krijgen in de wijze waarop de betrokken actoren de werkelijkheid vormgeven staat hierbij centraal. Naar mijn mening zou het interessant kunnen zijn verder door te denken over dit perspectief en de gehanteerde onderzoeksmethoden. Uitgangspunt in deze tekst zijn de individuele logica's die verschillende werkelijkheden tot stand brengen. Wat zou er gebeuren als we, in navolging van concepten zoals onder andere beschreven door Gergen (1994) en McNamee & Hosking (2009), niet langer uitgaan van individuele logica's maar ook deze zouden bezien vanuit een relationeel perspectief. Niet individuele logica's maar relationele logica's construeren dan gemeenschappelijke werkelijkheden. Wellicht een wenkend perspectief om voortbordurend op het werk van Rothfusz op te pakken.

REFERENTIES

- De Certeau, M. (1988). *The practice of everyday life*. Berkeley and London: University of California Press.
- Foucault, M. (1973). *Moi, Pierre Rivière, ayant égorgé ma mère, ma soeur et mon frère: un cas de parricide au XIXe siècle*. Paris: Gallimard.
- Gergen, K. (1994). *Realities and relationships: Soundings in social construction*. Cambridge: Harvard University Press.
- Latour, B. (2007). *Reassembling the social; an introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Leavy, P. (2015). *Method meets art. Arts Based Research Practice*. New York: The Guilford Press.
- McNamee, S., & Hosking, D. (2012). *Research and Social Change*. New York: Routledge.
- Mol, A. (2006). *De logica van het zorgen. Actieve patiënten en de grenzen van het kiezen*. Amsterdam: Van Gennep.